

Leda och samspela

WS 2 Masterclass: Leda omställning

Per-Anders Hillgren, Professor School of Arts and Communication (K3),
Malmö University

Överblick

Förändring i förändring

Världsbilder

Moderniteten

Hitta vägar mot hållbara framtider

Hur kan vi tänka för att hitta vägar framåt?

Bemästra och kontrollera

Att våga stanna i problemen

Krångel och kunskap

Den professionella identiteten

Samspel och resonans

Transformation och föreställningsförmåga

Mycket är i gunning men också svårt med transformation

Saker är rotade: historiskt, kognitivt, emotionellt, språkligt, kulturellt, genom praktiker, genom att vara förkroppsligade och materialiserade

Dominanta världsbilder, normer och perspektiv som tas för givna överskuggar alternativ.

Kritisk föreställningsförmåga

Designövningar och workshops för att skapa scenarier av radikalt annorlunda framtider

Diskutera olika världsbilder/mindset

Dra ut de historiska trådarna och förstå varför vi är där vi är

Världsbilder

Det ultimata överordnade schemat, en lins eller filter som hjälper en att göra världen begriplig. Det inkluderar antaganden och övertygelser om livet och verkligheten som påverkar mänskligt beteende och kognition.

Normer viktigt, men också vad som ses som legitim kunskap om världen och hur kunskap kan produceras, hur man ser på förändring, den mänskliga naturen, hur samhället bör organiseras, relationen mellan människa och natur etc (Koltko-Rivera 2004)

Vetenskap, teknik, och samhällsstudier

Science, technology and society studies STS

Hur hänger dessa samman?

Stort flervetenskapligt forskningsfält

Antropologer/etnografer/sociologer/Vetenskapsfilosofer

Att teknikutveckling och vetenskapliga framsteg påverkar samhället är nog självklart för de flesta.

Att samhället och olika värderingar smyger sig in i vetenskap och teknikutveckling är kanske inte lika självklart.

Arbetar du med förändringsprocesser finns mycket inspiration i detta fält.

De spårar agens och följer orsakskedjor noggrant

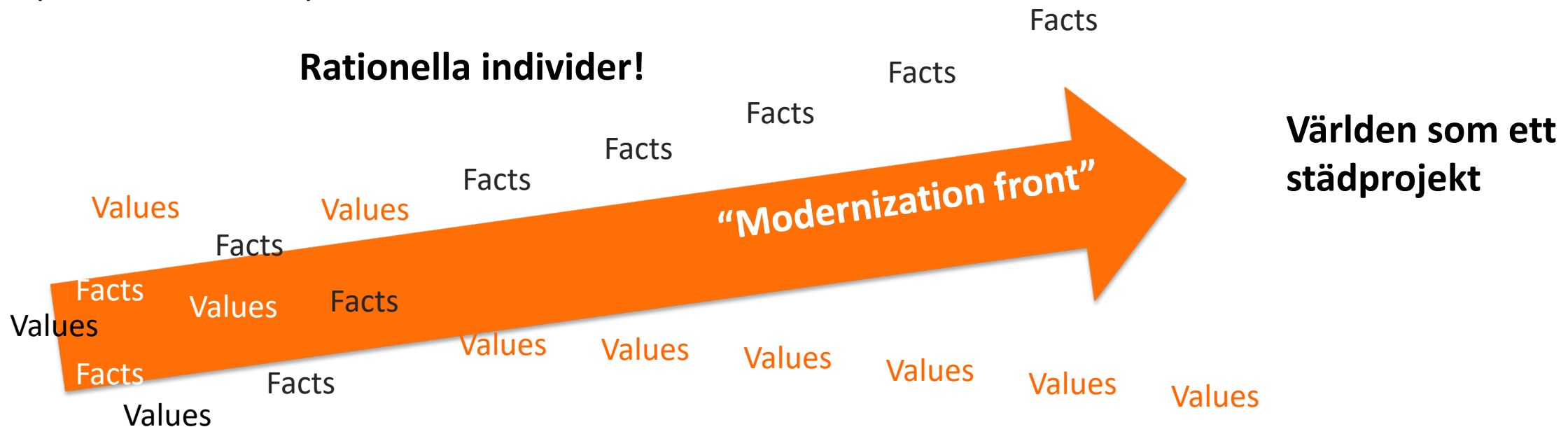
Demonstrerar ofta att processer inte är så enkla som vi tror.

Bruno Latour, Donna Haraway, John Law, Thomas Kuhn, Karen Barad etc

Upplysningen/Moderniteten

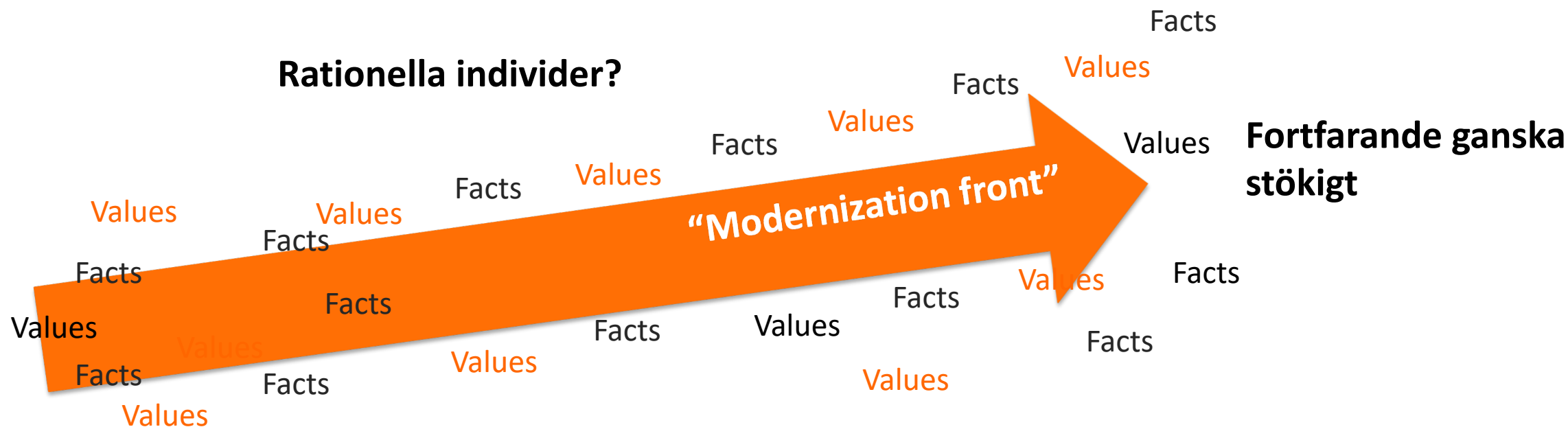
Alla de människor, oavsett var de är födda, som känner sig knuffade av tidens pil på ett sådant sätt att bakom dem ligger ett ålderdomligt förflutet som olyckligt blandar fakta och värderingar, och framför dem ligger en mer eller mindre strålande framtid där distinktionen mellan fakta och värderingar äntligen kommer att vara skarp och tydlig.

(Latour 2013 P 9)

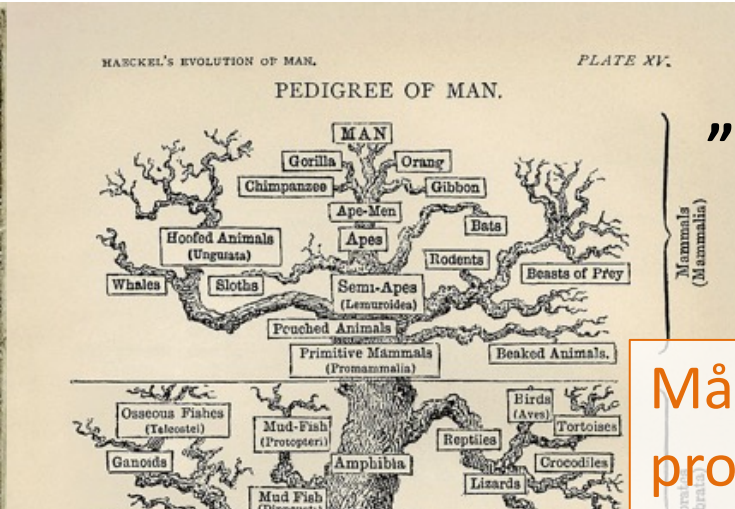
Vi har aldrig varit moderna!

Man behövde inte vara ett geni för tjugo år sedan för att förstå att moderniseringen skulle ta slut, eftersom det blivit svårare och svårare för varje dag – ja, för varje minut – att skilja fakta från värderingar på grund av den ökade sammanblandningen av mänsklig och materiell agens. (Latour 2013 P 9)

Natur/Kultur

Hur förstår vi människans relation till världen?

”More-than-human”

Många forskningsfält har problematiserat vedertagna västerländska synsätt: STS, Posthumanism, Postcolonial & Decolonial Studies, Critical Animal Studies, Environmental Humanities

Är människan toppen av evolutionen?
Människan är inte skapelsens krona!
Stege och träd metaforer stämmer inte enligt ny biologi!
Uppdelningen natur/kultur är inte relevant!

Universella - Pluriversella

Något som är sant, är sant överallt.

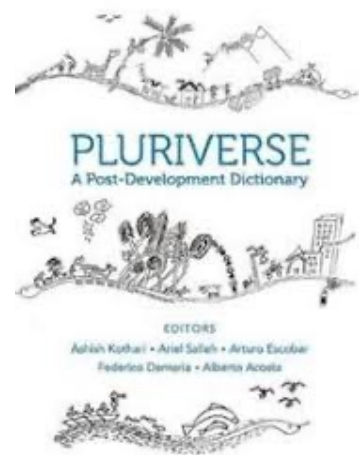
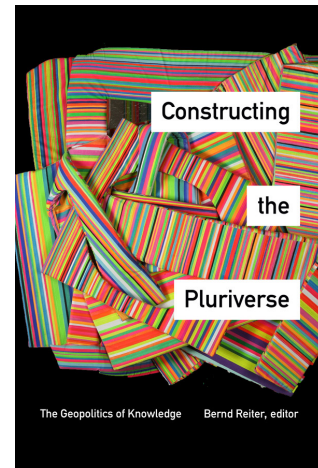
What is wrong with a one-world-world?

John Law

Hur kan vi förstå det globala?

”En enda vision, helt provinsial, föreslagen av ett fåtal individer, representerande ett mycket litet antal intressen, begränsad till ett fåtal mätinstrument, till ett fåtal standarder och protokoll, har påtvingats alla och spridits överallt” (Latour 2018).

En värld som rymmer många olika världar.

Framsteg

Kan ses som den andliga grunden för det västerländska moderna samhället (Escobar 2017, Sbert 2019).

Framvuxen ur upplysningstidens tänkande erbjöd den en ny dröm och löften som kunde ersätta den frälsning som kristendomen tidigare erbjöd (Wagar 1967).

Tidiga idéer betonade en målorienterad och linjär rörelse mot mänsklig perfektion, senare idéer betonar mer öppna processer som efterliknar evolutionen (Bowler 2021)

Fortfarande en idé om kontinuerlig mänsklig förbättring som oftast kopplas till framsteg inom vetenskap, teknik och ekonomisk tillväxt.

Framsteg

Kritik

Uppnådda förbättringar kommer att följas av en nedgång (Spengler 1991, Head 2016).

En annan fråga handlar om den komplexa värdeproduktion som är förknippad med teknisk utveckling, där ny teknik ofta blir värdefull för vissa, men samtidigt skadlig för någon annan (Bowler 2021).

Att förstå framsteg som en allmän allomfattande process av ökad värdeproduktion kommer därför alltid att begränsas av frågan om vad som räknas som värde, av vem, för vem och om det samtidigt minskar värdet för någon annan (Wagar 1967).

Hur förstår vi förändringsprocesser?

Management - planering,
kontroll, gemensamma
visioner, styrdokument
eller

Framgångsrika utvecklingsprojekt
kräver tydliga, fasta, preciserade
och gemensamma mål!
De bör ha tydliga avgränsningar!
De är välplanerade!

Complexity - betonar
komplexitet och ser
innovation som en process
som är svår att styra och
kontrollera
(Chris Mowles, 2011)

Hur förstår vi förändringsprocesser?

Bemästra och kontrollera

Management - planering, kontroll, gemensamma visioner, styrdokument eller

Complexity - betonar komplexitet och ser innovation som en process som är svår att styra och kontrollera
(Chris Mowles, 2011)

Framgångsrika utvecklingsprojekt
MYT!
kräver tydliga, fasta, preciserade
och gemensamma mål!
De bör ha tydliga avgränsningar!

De välplanerade projekten är
ofta de som lyckats sämst!
(trots att handböcker ofta
hävdar motsatsen)
(Jesper Blomberg 2003)

Att våga stanna i problemen

Det som anses som skicklig "policy making" är att undanröja mångtydighet (Bailey & Lloyd) .

Vissa saker i världen kan förstås genom att de görs tydliga och avgränsade (Inkomstfördelningar, globala koldioxidutsläpp).

Enkla tydliga beskrivningar fungerar inte om det de beskriver inte är särskilt sammanhängande. Just försöket att vara tydlig ökar helt enkelt röran. (John Law 2004).

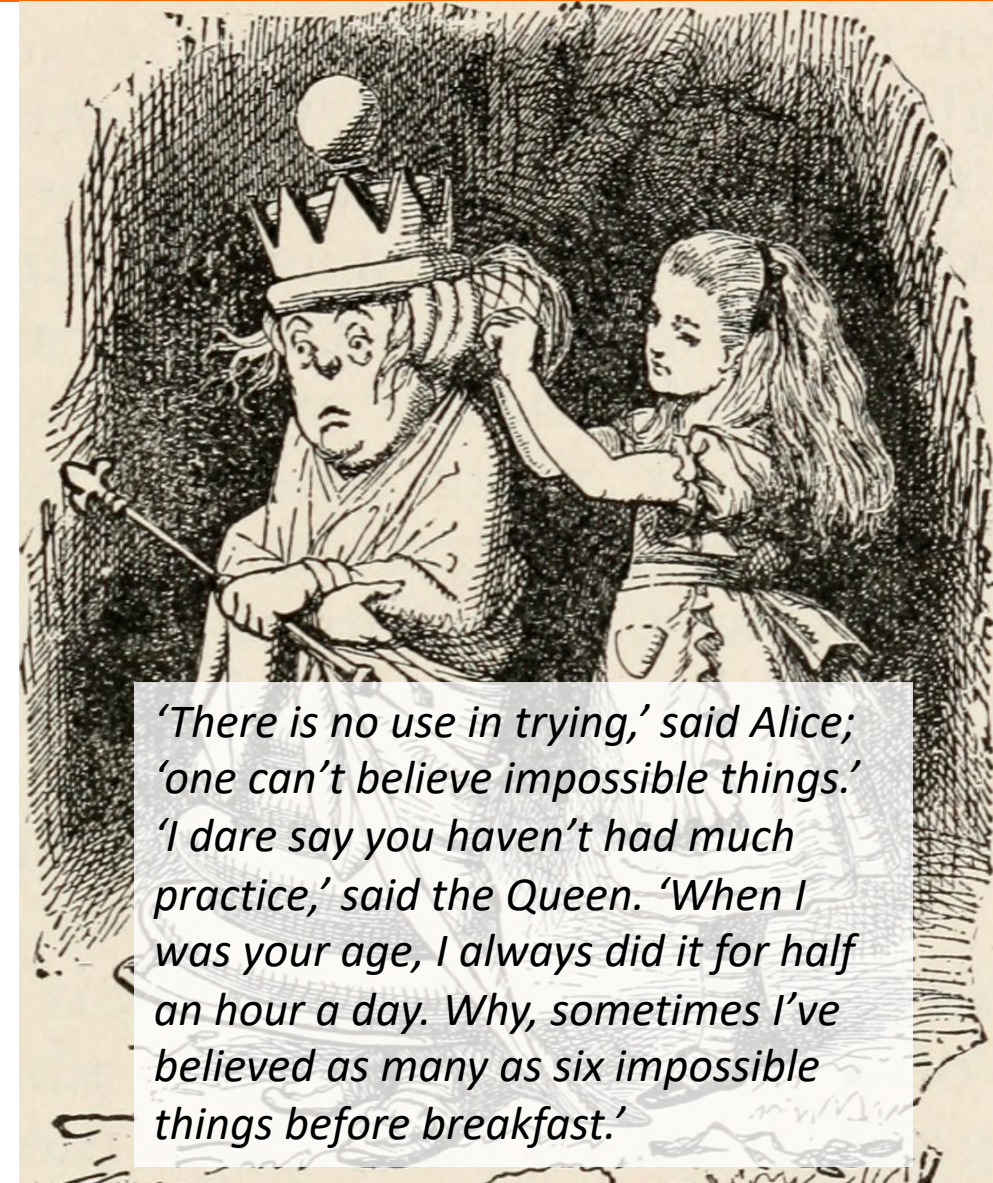
Mycket i världen är också vagt, diffust, ospecifikt, glidande, emotionellt, kortvarigt, svårfångat eller otydligt, hur ska man då kunskapa kring detta? Vi behöver lära oss själva att tänka, att öva, att relatera till, och att förstå på nya sätt (John Law 2004).

Att våga stanna i problemen

Det handlar om att följa Lewis Carrolls drottning och kultivera en förmåga att tänka sex omöjliga saker innan frukost.

Kanske behöver vi tänka om kring vårt fokus på klarhet och noggrannhet, och försöka förstå det oprecisa och diffusa utan att fånga och hålla det hårt.

Eller bejaka kroppslig förståelse genom våra sinnen, genom hunger, smak, obehag eller smärta i våra kroppar (John Law 2004).

Flytande: teknologi, namn, metoder, regler

Zimbabwe bush pump Marianne de Laet and Annemarie Mol

Så varför är pumpen så lyckad? Det beror på att den ändrar form.

Det är dess flytande karaktär, det faktum att den ständigt förändras från en by till en annan, som förklarar dess omfattande utbredning. Form och sammanhang förändras ständigt.

Om tekniken varit standardiserad, fixerad och bestämd – om tillverkaren insisterade på att reparationer skulle utföras med hjälp av delar tillverkade i fabriken i Harare, eller att internationella bakteriologiska standarder var det enda måttet på vattenrenhet – då skulle pumpen inte vara så framgångsrik som den faktiskt är (Law 2004).

Att hitta vägar mot hållbara framtider

Färdplaner - Fossilfritt Sverige

Här finns en tydligt definierad väg att gå, med identifierade milstolpar och aktörer med olika ansvarsområden. Branscherna skapar en berättelse och "bokar" samtidigt upp tolkningsutrymmet för både problembeskrivning och möjliga lösningar.

Orientering

Orientering kommer från det latinska ordet 'oriens' som betyder "den uppgående solen".

Finns det eller skulle det kunna finnas en sådan tydlig orienteringspunkt för oss i relation till omställning och klimatförändringar?

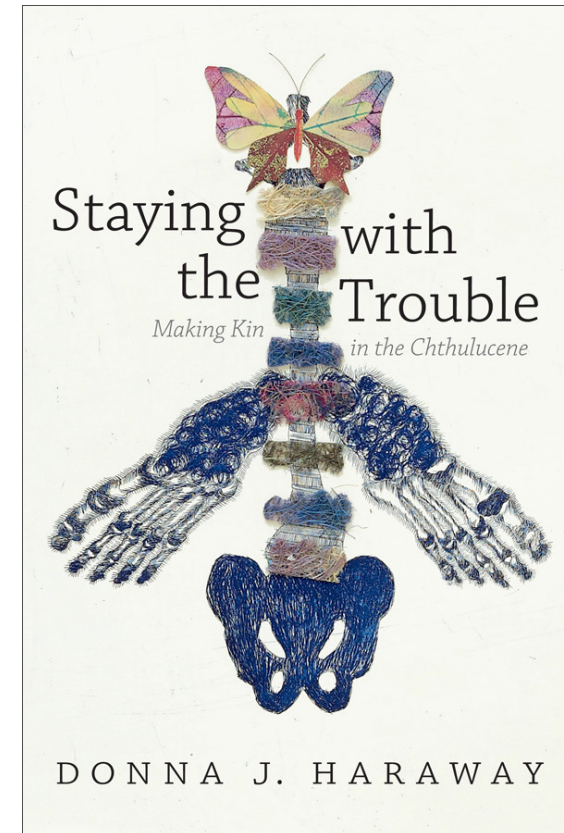
De planetära gränserna? Hade de kunnat vara en del av konstitutionen?

Att hitta vägar mot hållbara framtider

Två orienteringspunkter som ofta är närvarande är:

- Teknooptimism – tekniken kommer att lösa våra problem (men teknik är inte vår fiende, den kan bidra med värde)
- Dystopier – det spelar ingen roll vad vi gör.

Båda orienterar oss mot passivitet och gör oss ignoranta!
Ingen av dem mobiliserar engagemang!

Att hitta vägar mot hållbara framtider

Cate Chapman Dark Mountain: Vi tänker ofta på sjukdomar som att de går att bota eller att de är dödliga, men många är kroniska, de går att lindra och vi kan hitta sätt att lära oss att leva med dem. Klimatförändringar som ett kroniskt tillstånd?

<https://dark-mountain.net/sick/>

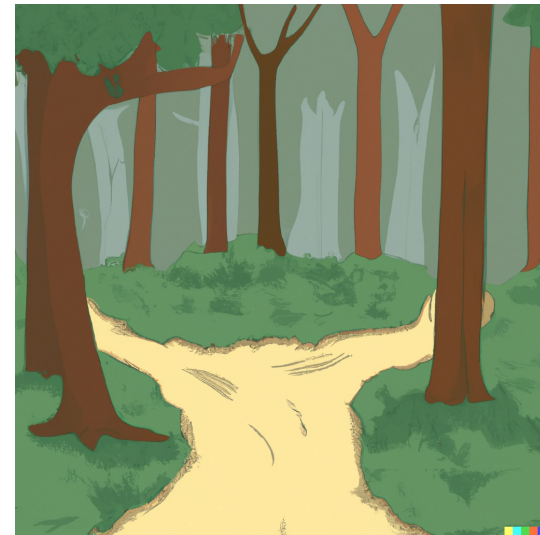
Blanche Verlie vi måste lära oss att *leva-med* klimatförändringarna
Erkänna att det inte kommer att finnas några enkla lösningar;
hitta sätt att fortsätta kämpa trots detta

Framtida sätt att leva-med kommer att vara radikalt annorlunda än de vi lärt känna och/eller älska.

En existentiell uppgift, nya föreställningar om vad livet är, vad det innebär att leva, och hur man lever bra.

Att hitta vägar mot hållbara framtider

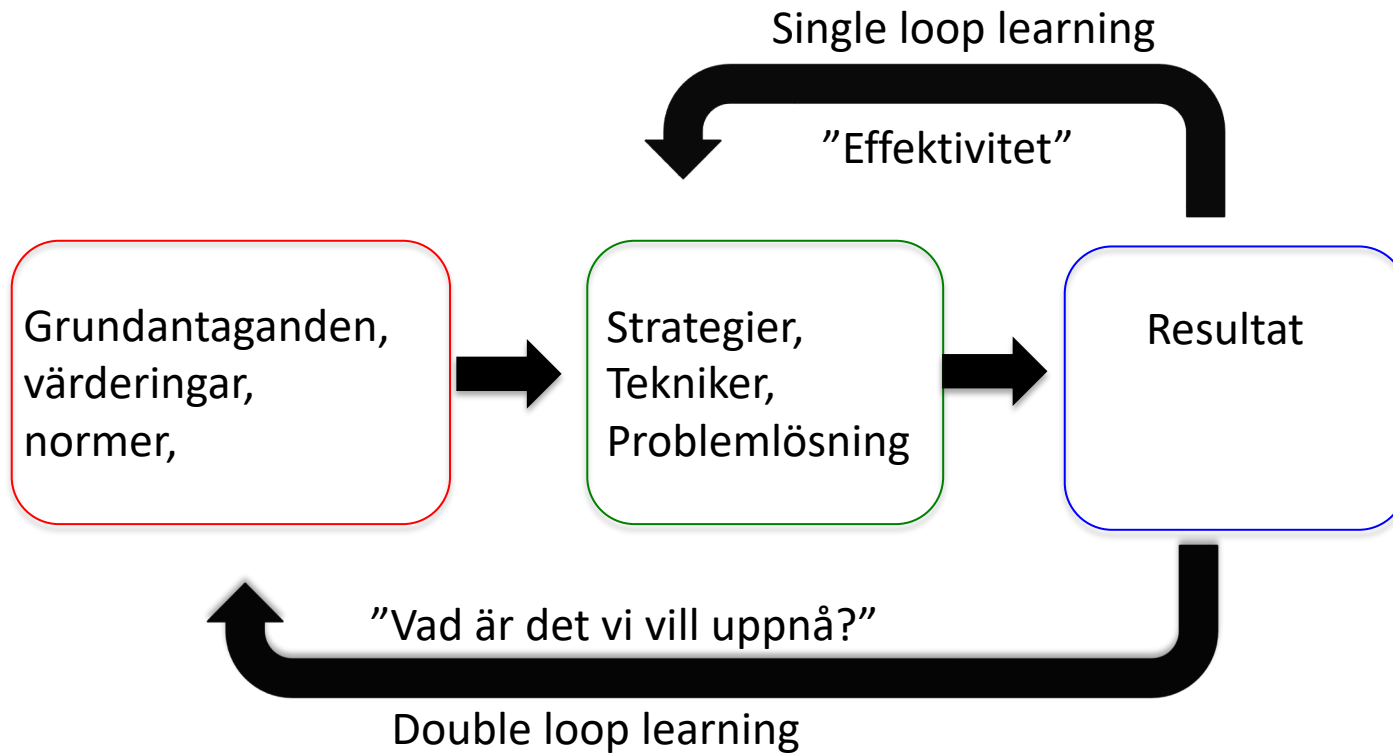
Det är inte tillfälligt att livets dramatik, de krisögonblick som kräver att vi fattar ett beslut, representeras av följande scen: du står inför en förgrening av en väg och måste bestämma vilken du ska välja. Du gör ett val och börjar vandra, men då kanske du börjar tvivla. Ju längre du fortsätter på denna väg desto svårare kommer det vara att gå tillbaka. Du investerar i vägen genom ditt gående. Du fortsätter att gå av hopp om att du kommer någonstans. När vi inte ger upp, när vi envisas, när vi är "under press" att komma fram, att komma någonstans, ger vi oss själva över till vägen. Att vända tillbaka riskerar att bli slöseri med tid, en tid som redan har förbrukats eller getts upp. Om vi ger upp på den väg som vi har gett vår tid till, då ger vi upp mer än en väg; vi ger upp ett visst liv vi har levt, vilket kan kännas som att ge upp oss själva (Sara Ahmed 2006).

Hur kan vi skapa en väg framåt där vi kanske inte behöver backa för att hitta en ny riktning ?

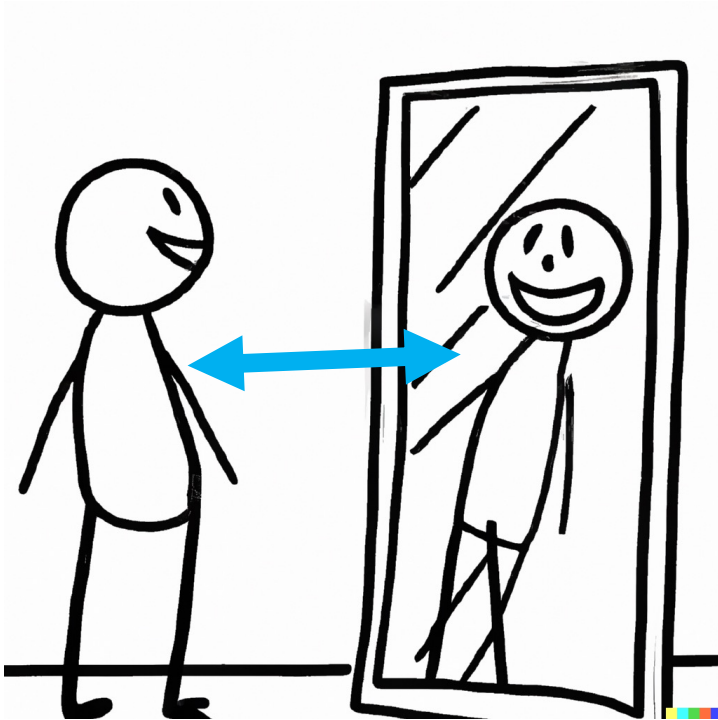
Hur kan vi tänka för att veta var vi ska?

Double loop learning

Siktar vi mot rätt mål?

Reflektion

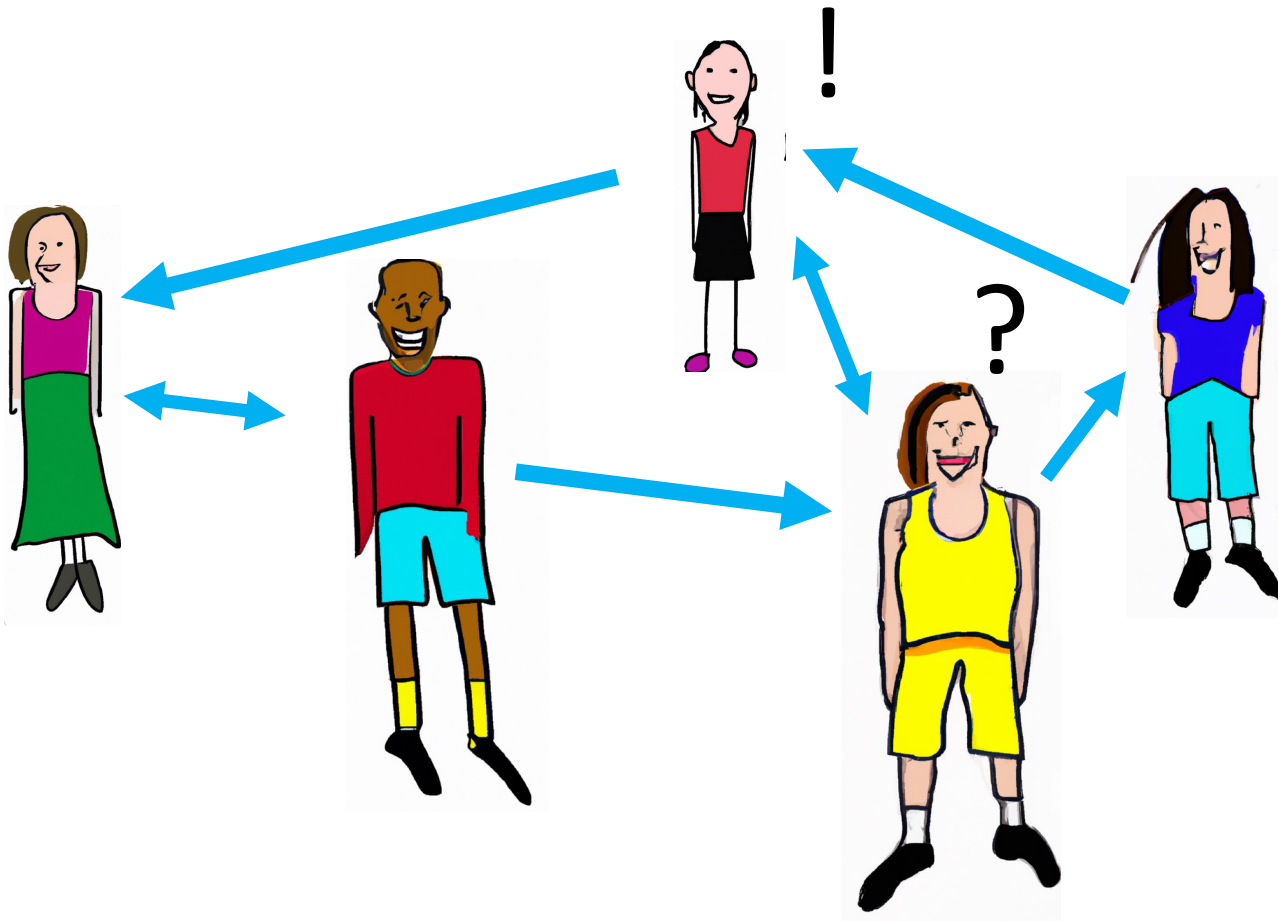

Fast i en geometri av likhet

Visar samma sak någon annanstans

Reflexivitet, liksom reflektion, håller
fortfarande världen på avstånd
(Karen Barad 2007)

Diffraktion

Det är inte en självrefererande blick tillbaka på sig själv.
En kritisk praktik för att göra skillnad i världen.

Ett åtagande att förstå vilka skillnader som betyder något, hur de betyder något och för vem.
Lär oss att bättre förstå nyanser.
Utforskar hur saker hänger samman.
Tar vara på oväntade överraskningar.
(Karen Barad 2007)

Den professionella identiteten, kunskap och ansvar

Vad betyder det att vara professionell?

Att vara objektiv och neutral.

Att agera utifrån evidensbaserade arbetssätt.

Att lägga känslor och sitt eget subjekt åt sidan.

Att vara noggrann.

Eller är det kanske inte så enkelt?

Hur kan vi förstå våra professionella roller på nya sätt?

Stark objektivitet

Det finns ingen nollpunkt som vi kan förstå världen ifrån (även om många verkar tro att så är fallet).

Vi kan bara förstå världen från specifika positioner (Saker är situerade).

Man kan förstå från en privilegierad position eller en mindre privilegierad position.

Stark objektivitet är att försöka förstå någonting från ett flertal olika positioner och perspektiv. Men också förstå att vi inte kan vara neutrala. (Harding 1991, Haraway 1991)

Känslor och kunskap

Känslor ses ofta som något primitivt, ett djurlikt stadium i evolutionen, på en lägre nivå än det rationella. Att vara känslösam är att låta vårt omdöme påverkas, att vara reaktiv istället för aktiv, beroende istället för självständig (Ahmed 2014)

Känslor riktar ens intentioner, de berör något och riktas mot något, de involverar en hållning till världen och ett sätt att uppfatta världen (Ahmed 2014).

Kunskapa genom känslor, att öppna upp världar där känslighet, passioner, intuitioner, rädslor och svek får ta plats (Law 2004)

Vi behöver känslor för att vara praktiskt rationella (Roeser 2012)

Sentipensar/Feeling-Thinking stort tema på PDC 2022!

Känslor, kunskap och förändring

Defensiva rutiner hindrar oftast förändringsarbete i organisationer. Bygger ofta på en rädsla att bli förödmjukad.

Styrka definieras som att vinna och att ha total kontroll över en situation och att hålla känslor av sårbarhet för sig själv (Argyris & Schön 1996).

För att komma vidare mot "Double loop learning" måste det vara ok att känna sig sårbar.

Transformation är känslösamt!

Alienation och social acceleration

Att bemästra världen

Att göra världen instrumentellt tillgänglig

Vi utökar vår räckvidd

Optimera våra resurser

Alienation, inte bara arbetare (från det de producerar), utan unga från samhället, väljare från politiken, troende från etablerade kyrkor

Den kulturella drivkraften i den livsform som vi kallar modern är föreställningen, önskan och begäret att ställa världen till förfogande.

Objekt som det gäller att få kunskap om, uppnå, erövra, behärska, kontrollera eller utnyttja.

Våra relationer blir tysta, stela och kalla
(Hartmut Rosa 2019)

Resonans - ett annat sätt att förhålla sig till världen

Tillåta sig att bli rörd och berörd, av människor, växter, berg, musik, konst, berättelser.

Vibrerande tråd mellan oss och världen. Att först lyssna och sen svara.

Resonans står i motsats till en rationalism som är orienterad mot beräkning, specificering, dominans och kontroll.

Det är inte en mekanisk koppling som ger fasta förutsägbara effekter.

Inget eko. Var och en talar med sin egen röst.

Kan vara känslomässigt sorgliga saker som utlöser resonans eller destruktiva.

Alla former av interaktioner behöver inte ha resonans. Vi orkar troligen inte ha det hela tiden.

Att maximera, optimera eller kontrollera resonans kan faktiskt förstöra den.

Resonansunderlättande eller hämmande institutioner?

Tid, tempo och rytm.

Resiliens

Future-Making Academy

FUTURE-MAKING ACADEMY

Future-making Academy är en läsecirkel om ovisshet och samhällsförändring. Genom litteratur och andra uttrycksformer utforskar deltagare tillsammans med forskare existentiella frågor i samhället och världen.

Stor efterfrågan efter ett rum utan en tydlig målbild!

Våga stanna lite
längre i problemen

En bred palett av
kunskapande
metoder

Orientering

Flytande processer

Diffraktion

Känslor och kunskap

Samspel och resonans

Pluriversella

Frågor

Vilken typ av komplexitet och problem tror du att vi behöver stanna lite längre i?

Vad skulle du behöva för att kunna stanna lite längre i problem?

I vilken typ av situationer upplever du resonans med världen?

I vilken typ av situationer upplever du att världen är stum?

Finns det utrymme för resonans i din organisation?